

AUGUST COMTE – ÎNTEMEIETORUL FILOSOFIEI POZITIVISTE

Balan DANU^{1*}

¹Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea de Calculatoare, Informatică și Microelectronică, Departamentul Informatică și Ingineria Sistemelor, Grupa MI-202 or. Chișinău, Republica Moldova

*Autorul corespondent: Balan Danu, danu.balan@iis.utm.md

Rezumat. În articol sunt reflectate concepțiile și viziunile strâns legate de sociologie ale lui Auguste Comte, care implică dezvoltarea unui sistem filozofic prin intermediul „Cursului de filosofie pozitivistă”. El este considerat precursorul pozitivismului și totodată și întemeietorul metodei pozitivistă. În acest curs, logica și matematica, combinate cu experiența senzorială, susține filosoful, ar putea ajuta mai bine la înțelegerea relațiilor și acțiunilor umane, în același mod în care metoda științifică a permis înțelegerea lumii înconjurătoare.

Cuvinte-cheie: pozitivism, sociologie, cunoaștere, evoluție, filosofie, revoluție industrială.

Isidore Auguste Comte este filosoful de origine franceză, cunoscut ca fondator al sociologiei și al filosofiei pozitivistă. „Noua” filosofie este necesară în condițiile contemporanității sale, caracterizată de tulburări sociale cauzate de semnificative evenimente istorice precum: modificările revoluționare franceze și napoleoniene (1792-1802), revoluția industrială (1829) în care știința și tehnologiile moderne încep să transforme societatea europeană, iar oamenilor le lipsea simpla încrederea în sentimentele, credințele și instituțiile noi stabilite. Comte consideră, că această situație nu este caracteristică doar pentru Franța și Europa, ci întregii umanități și, deci, putem afirma că această situație se impune ca o torță ce radiază lumină în acel întuneric secular în momentul în care se căuta o nouă ordine socială stabilită - fără despotism. Principalele surse de inspirație și informație, Comte și le conturează de la scriitorii din sec. al XVIII-lea și începutul sec. al XIX-lea. De la David Hume și Immanuel Kant și-a inspirat concepția despre pozitivism, adică teoria conform căreia teologia și metafizica sunt moduri imperfecte de cunoaștere a lumii înconjurătoare și că cunoașterea pozitivă se bazează pe fenomene naturale și pe proprietățile și, relațiile lor, verificate de științele empirice. De la Saint-Simon a ajuns să aprecieze necesitatea unei științe sociale unificatoare, care să explice atât organizațiile sociale existente, cât și să ghideze planificarea socială pentru un viitor mai bun. Această nouă știință a numit-o pentru prima dată „sociologie”. Comte considera, că fenomenele sociale puteau fi reduse la legi în același mod în care revoluțiile din domeniul corpurilor cerești au fost explicate prin teoria gravitațională. Mai mult, el susținea, că scopul noii analize științifice a societății trebuie să fie de a armoniza, iar rezultatul final al tuturor inovațiilor în noua știință trebuie să fie îndrumarea planificării sociale. Comte a considerat, de asemenea, că este necesară o ordine spirituală nouă și secularizată pentru a înlocui ceea ce, el numea, „supranaturalism învechit al teologiei creștine” [1].

Filosofia lui Comte, este necesar de a fi analizată prin prisma lucrărilor sale de o însemnătate deosebită. Acestea sunt „Cursul de filosofie pozitivistă” și „Sistemul politicii pozitive”. Așa dar, putem afirma că contribuția lui Comte în ceea ce privește filozofia pozitivistă se manifestă prin următoarele: adoptarea propriei metode științifice, legea a celor trei etape de dezvoltare intelectuală, clasificarea științelor și concepția sa despre filosofia anterioară, pe care o considera incompletă, față de sociologie. Filosoful francez tinde spre un sistem de filosofie care ar constitui baza pentru organizarea politică adecvată a societății industriale moderne. În cursul de filosofie pozitivistă, Comte, pentru prima dată, introduce termenul de „sociologie”, mai exact, în cea de-a 47-a lecție a cursului, totodată, elaborează metoda pozitivistă în științele sociale. După Comte, distingem 3 criterii în filosofia pozitivistă: primul criteriu, este necesitatea de a lua în considerare, în procesul analizării, acele concepte corespunzătoare conform cărora fenomenele pot

fi observate direct în experiență. Al doilea criteriu, este refuzul total de la justificările teologice. Al treilea criteriu, este refuzul de la metafizică. Deci, pentru crearea unei viziuni mai clare asupra filosofiei lui Comte, e necesar de a construi un raport între metoda pozitivistă și cea metafizică. Metafizica este un curent filosofic care are scopul de a găsi sursa originală a existenței. Acest curent s-a dezvoltat în Grecia antică și este reflectat în filosofia lui Thales, Anaximandru, Anaximene, Heraclit, Parmenide, Zenon, Democrit. Anume acești filosofi erau preocupați de căutarea principiilor originale ale existenței, care au fost rezumate la substanțe esențiale, precum apa, aerul și apeironul. Pozitivismul ca metodă științifică, se dezice totalmente de metafizică, refuzând căutarea motivelor incipiente ale existenței.[2] De asemenea, Comte împarte sociologia în 2 părți componente: sociologie statică – studiază structura și funcțiile societății, operând cu noțiuni care constituie sursa structurală a societății, sau precum considera Aristotel – „Celulă socială”. Așadar, distingem starea societății de liniște și armonie, opusă părții negative în societate, precum separarea în clase sociale și exploatarea clasei proletare. A doua parte este sociologia dinamică – studiază legile evoluției societății. Ideea principală, după Comte, este legea celor 3 etape, care este o lege universală, aplicabilă nu doar în dezvoltarea intelectuală a omenirii ci și în oricare alt domeniu. Prima etapă este cea mitologică sau teologică – la etapa dată, omenirea explica structura lumii prin elemente supranaturale (durează până la sf. Sec. al 14-lea). A doua etapă este metafizică – la etapa dată omenirea fundamentează concepțiile în baza abstracțiilor filosofice. Așadar, de la teologie oamenii trec la descrieri raționaliste, care sunt bazate nu pe observații ci doar pe logică pură și deducții (până în sec al 19-lea). Și a treia etapă, este cea pozitivistă, prin care se trece de la raționalism (Rene Descartes) la empirism (Francis Bacon). Mai mult ca atât, Comte a elaborat clasificarea științelor, separându-le după gradul complexității obiectelor cercetate și în funcție de timpul constituirii acestora. Deci, prima este matematica, apoi astronomia, fizica, chimia, biologia și în final - sociologia. Putem afirma cu certitudine, că sociologia este știința cu cel mai complicat obiect de studiu, care este societatea și care se constituie în cadrul celei de a treia etape.[3]

În concluzie, susținem cu certitudine, că Auguste Comte reprezintă inestimabil condiția omului de geniu, care a depășit cu certitudine perioada sa. Viața sa este legată de perioada de depresie și neîncredere a omenirii de la începutul secolului al 19-lea, iar în scopul atenuării situației existente, introduce un nou sistem filosofic, numit pozitivist.

Referințe:

1. Огюст Конт [online] Disponibil: (<https://works.doklad.ru/view/4GubgFb8CYg.html>);
2. Социология. Классики социологии. Огюст Конт [online] Disponibil: (https://www.youtube.com/watch?v=H6f_M9Zl1H4&t=7s);
3. Lozovanu Ecaterina, *Filosofia*, UTM, Chișinău, 2021.